

Доцент кафедри теорії держави та права НАВС, кандидат юридичних наук

Лазнюк Наталія Василівна

ЮРИДИЧНА ПРИРОДА НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Дослідження теоретичних положень нормативно-правових актів МВС, визначення характеристики нормативно-правових актів МВС як специфічних засобів юридичного впливу на певну галузь суспільних відносин привели до висновку, що головним напрямом дослідження нормативно-правових актів повинно бути не розгляд їх формально-юридичних особливостей, а вивчення глибинних, якісних відмінностей однієї різновидності від іншої. Внаслідок цього для виявлення специфіки конкретного види нормативно-правових актів необхідно вийти за межі юридичної надбудови, і подивитися на предмет дослідження під кутом зору його юридичної природи.

Для з'ясування юридичної природи нормативно-правових актів МВС необхідно врахувати наступні обставини:

По-перше, такі акти значимі як компонент механізму дії права. Вони доводять вимоги закону до адресата і організують реалізацію цих вимог. При цьому важливо, що окремі закони не можуть бути реалізовані без видання відповідних актів МВС.

По-друге, нормативно-правові акти МВС організуючи реалізацію законних вимог, вносять в механізм дії норм, що ними реалізуються додаткові деталі. Таким чином, вищеназваний механізм корегується. Отже, нормативно-правові акти МВС здатні посилити або послабити нормативний припис, впливаючи на його ефективність, предмет регулювання, взаємні стосунки суб'єктів та інше.

По-третє, завдяки безпосередньому контакту з юридичними і фізичними особами нормативні акти МВС володіють значним впливом щодо регламентації соціуму, - особливо з питань розмежування інтересів і повноважень. Їх дія забезпечена наявністю апарату виконавчих органів, що наділені владними повноваженнями і входять в систему МВС, а отже зобов'язані керуватися актами міністерства.

Оскільки процес правового впливу є окремим випадком впливу управлінського, можна з впевненістю говорити і про управлінську природу нормативно-правових актів МВС, які, з однієї сторони, є результатом управлінських рішень, а з іншої – виступають в якості одного з інструментів в руках управляючої підсистеми і є важливою складовою юридичного механізму втілення у життя державної політики у відповідній галузі. Причому управлінська природа нормативно-правових актів МВС розглядається не сама по собі, а у порівнянні з юридичною природою актів, що видаються органами владної компетенції, при прийнятті яких відбувається безпосередня реалізація елементів державного суверенітету і самоврядування народу.

Ця суттєва ознака нормативно-правових актів МВС є першопричиною, яка породжує їх приховані глибинні відмінності від нормативно-правових актів інших органів держави. Слід провести суворе розмежування правоконстатуючих джерел, що встановлюють «нове право» та правовиконавчих джерел, які слугують забезпеченню його реалізації. Акти «що творять право», можуть бути видані виключно органами владної компетенції, так як лише вони (більше ніякі інші) в повному обсязі виражають волю народу. Всі інші органи, в тому числі і МВС видають норми конкретизації права, що регулюють порядок та технологію використання загальних норм та забезпечують їх правильну і своєчасну реалізацію

В зв'язку з тим, що владні органи можуть самі встановлювати порядок реалізації прийнятих ними норм, в їх нормативно-правові акти можуть бути включені приписи того або іншого виду. На відміну від цього нормативно-правові акти МВС не можуть містити в собі «первинні норми», які регламентують права, обов'язки (правовий статус) суб'єктів, правовий режим об'єктів їх прав, а також норми, що встановлюють основні правоутворюючі принципи.

Що стосується характерних ознак нормативно-правових актів МВС, то вони можуть бути сформульовані не інакше, як лише опираючись на юридичну природу (сутність) останніх, проявом якої, власне кажучи і є. Виходячи з названих передумов, до суттєвих ознак цих актів слід віднести:

- прояв при виданні нормативно-правових актів МВС адміністративно-управлінських функцій, які обмежують їх управлінську природу, що дозволяє відмежовувати їх від інших видів і в першу чергу від актів органів, що володіють елементами владної компетенції;
- видання нормативно-правових актів МВС центральним органом виконавчої влади, що дозволяє точно встановити місце актів в системі законодавства вирізняючи їх від нормативно-правових актів інших управлінських органів;
- виконання нормативно-правовими актами МВС функції забезпечення реалізації актів вищестоячих органів, що є проявом правовиконавчої природи актів МВС та відображає специфіку їх призначення у механізмі правового регулювання.

Запропонована характеристика нормативно-правових актів як специфічних юридичних засобів впливу на певну галузь суспільних відносин значно більше відповідає цілям дослідження, чим традиційна характеристика нормативно-правових актів як актів – документів правотворчості. Всі інші характеристики або не відображають особливостей відомчих актів, або є підставою для виділення конкретних їх різновидів, або представляють собою подальше уточнення і розвиток загальних ознак.